ORİJİNAL ARAŞTIRMA ORIGINAL RESEARCH

DOI: 10.5336/healthsci.2021-81276

3-6 Yaş Çocuğa Sahip Annelerin Duygusal Zekâ Düzeyleri ve Besleme Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Tanımlayıcı ve İlişki Arayıcı Bir Çalışma

Investigation of the Relationship Between Emotional Intelligence Levels and Feeding Styles of Mothers with 3-6-year-old Children: A Descriptive and Correlational Study

Büşra DOLKUN[a], Sibel ÖZTÜRK[b]

[a]Sakarya İl Sağlık Müdürlüğü Bulaşıcı-Hastalıklar Birimi, Sakarya, TÜRKİYE
[b]Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Erzurum, TÜRKİYE

Bu çalışma, 1. Uluslararası 4. Geleneksel Sağlık Çalışanları Meslek Günleri Sempozyumu'nda (14-16 Kasım 2019, Erzurum) sözlü olarak sunulmuştur.

ÖZET Amaç: Bu çalışma, 3-6 yaş çocuğa sahip annelerin duygusal zekâ düzeyleri ve çocuklarını besleme stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. **Gereç ve Yöntemler:** Araştırma, Hilalkent Aile Sağlığı Merkezinde Ekim 2018 ve Haziran 2019 tarihleri arasında başvuran gönüllü ve araştırma kriterlerine uyan 374 anne ile yürütülmüştür. Veriler; kişisel bilgi formu, Duygusal Zekâ Ölçeği ve Ebeveyn Besleme Tarzı Anketi kullanılarak toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde ortalama, yüzdelik dağılım, ANOWA varyans analizi, pearson korelasyon, bağımsız gruplarda t testi, ve LSD analizi kullanılmıştır. **Bulgular:** Duygusal Zekâ Ölçeği genelinin, yardımcı beslenme ile %38 (r=0,380) düzeyinde, cesaretlendirici besleme alt boyutu ile %11 (r=0,115) düzeyinde, sıkı kontrollü beslenme ile %18 (r=0,182) düzeyinde anlamlı ve pozitif yönde çok zayıf ilişkisinin olduğu, toleranslı besleme ile %10 düzeyinde (r=-0,106) negatif yönde çok zayıf anlamlı ilişkisi olduğu saptanmıştır. **Sonuç:** Annelerin duygusal zekâ düzeyinin artmasıyla birlikte yardımcı besleme, cesaretlendirici besleme ve sıkı kontrollü besleme stillerini, duygusal zekâ düzeyinin azalmasıyla da toleranslı besleme stilinin benimsendiği bulunmuştur. Duygularının farkında olan, duygularını yöneten, motivasyonu, empati ve sosyal becerileri yüksek olan annelerin cesaretlendirici besleme stilini, duygularını yönetemeyen ve motivasyonu düşük annelerin de toleranslı besleme stilini tercih ettiği bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Anne; beslenme; besleme stili; duygusal zekâ; ebe

ABSTRACT Objective: This study was carried out to investigate the relationship between emotional intelligence levels and feeding styles of mothers with 3-6-year-old children. **Material and Methods:** The study was carried out with 374 mothers who were admitted to Hialakent Family halth Center between October 2018 and June 2019, who volunteered to participate in the study and met the research criteria. The data were collected using the personal information form, Emotional Intelligence Scale and Parental Feeding Style Questionnaire. Mean, percentage distributions, one-way analysis of variance, Pearson correlation, independent t-test, and LSD analysis were used in the evaluation of the data. **Results:** It was determined that there was a significant and positive weak relationship between mothers' emotional intelligence levels and the sub-dimensions of auxiliary feeding at a level of 38% (r=0.380), prompting/encouragement to eat at a level of 11% (r=0.115) and strictly controlled feeding at a level of 18% (r=0.182) and a significant and negative weak relationship between the sub-dimension of tolerant feeding at a level of 10% (r=-0.106) of the overall Emotional Intelligence Scale. **Conclusion:** It was found out that with an increase in the emotional intelligence level of mothers the auxiliary, encouraging, and strictly controlled feeding styles were adopted while with a decrease in the emotional intelligence level the tolerant feeding style was adopted. It was found that mothers who are aware of their emotions, manage their emotions, and have high motivation, empathy and social skills prefer the encouraging feeding style, while mothers who cannot manage their emotions and low motivation prefer the tolerant feeding style.

Keywords: Mother; nutrition; feeding style; emotional intelligence; midwife

Duygusal zekâ, insanın kendini tanımasına ve başkaları ile sağlıklı ilişkiler kurmasına olanak sağlar. Mayer ve Salovey'e göre duygusal zekâ, duyguları algılama ve ifade etme, kişinin kendi duygularını ve başkalarının duygularını kontrol etme yeteneğidir.[1] Bireyler, duygusal zekâlarını kullanarak başkalarının

Correspondence: Sibel ÖZTÜRK
Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Erzurum, TÜRKİYE/TURKIYE
E-mail: sblsbl0606@gmail.com

Peer review under responsibility of Turkiye Klinikleri Journal of Health Sciences.

Received: 13 Jan 2021 ***Received in revised form:*** 26 Mar 2021 ***Accepted:*** 29 Mar 2021 ***Available online:*** 01 Apr 2021

2536-4391 / Copyright © 2022 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).

problemlerini anlayıp, iletişim kurup, ikna edip, uzlaşabilirler.[1] Annelerin, çocuklar için doğru beslenme alışkanlığı kazanmasını sağlamasında da duygusal zekâ yeteneğini kullanabilmesi önemlidir. Çünkü anne, çocuğun duygularına, isteklerine uygun yöntem geliştirip, yönlendirme yeteneği ile çocuğa sağlıklı bir beslenme alışkanlığı kazandırabilir.

3-6 yaş dönemi; yaşam boyu sağlıklı besin seçimi, beslenme alışkanlıkları ile yeme davranışı kazandırılması ve sürdürülmesinde önemlidir.[2-4] Çocuğun sağlıklı büyüme ve gelişimi için dengeli, yeterli beslenmesi kadar doğru bir beslenme davranışı kazanması da gerekir.[5] Büyüme ve gelişmenin devam ettiği bu dönemde çocuğun beslenme alışkanlıkları, anne ve babanın besleme tarzından etkilenmektedir.[6] Tüm bunlara bakıldığında çocuklarda yeme davranışı gelişiminde en önemli unsurlardan biri annenin besleme ve beslenme tarzı olduğu görülmektedir.[2-5]

Bu nedenle çocuk beslenmesinde anneye yol gösterecek olan sağlık profesyonellerinin, ebeveyn besleme stilleri hakkında bilgi düzeylerinin yeterli olması gerekmektedir. Bu çalışma, 3-6 yaş çocuğa sahip annelerin duygusal zekâ düzeyleri ve besleme stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

LİTERATÜR

Amerika ve Avrupa'da yapılan pek çok çalışmada, ebeveyn besleme davranışları ve ebeveyn besleme tarzını etkileyen faktörler incelenmiştir.[6-9] Gholamalizadeh ve ark.nın yaptığı araştırmada, 3-6 yaş arasındaki çocuklarda annenin kilosu ile annenin besleme davranışı ve çocuğun diyeti arasında ilişki olduğu belirlenmiştir.[9] Johannsen ve ark.nın yaptığı bir araştırmada, ebeveynlerin, çocuklarının yiyecekleri konusunda fazla kontrolcü olması durumunda, bu çocukların daha kilolu olma eğiliminde olduğu belirlenmiştir.[10] Sleddens ve ark. ise hem duygusal hem de enstrümantal beslemenin, çocuklarda abur cubur tüketimi ile anlamlı ilişkisinin olduğunu söylemişlerdir.[11] Bu çocuklar, çevreden gelen uyarılara daha duyarlı olup; bu durum, sağlıksız gıdaların beğenisi ve tüketiminin artması ile sonuçlanabilir.

Ebeveynlerin besleme tarzının, uzun zamandır şişmanlığın nesilden nesle aktarılmasını etkilediği düşünülmektedir. Klinik gözlemlere dayanan bu görüş, erişkinlik döneminde şişman hastaların sağlıksız beslenme alışkanlıklarının temel nedeni olarak ebeveyn besleme tarzını görmektedir. Annelerin duygusal stresle baş etmek için yiyecek vermeleri, ödüllendirme şekli olarak yiyeceği kullanması, çocuğu istemediği kadar beslenmesi için teşvik etmeleri ve bazı besinlerin tüketilmesini kontrol etmemeleri, şişmanlığa sebep olan davranış biçimleridir.[9,12-14] Anne, babaların uyguladığı kontrol, koruyucu olabilir. Ancak ebeveynlerin uygulamış olduğu kontrolden dolayı çocuğun kendi besin düzenlemesini öğrenmekten uzaklaşacağı görüşleri de bulunmaktadır. Yapılan araştırmalar sonucu, ebeveynlerin kontrolcü davranışı ile çocuğun kilo durumu arasında olumlu bir ilişkinin bulunması, ebeveynlerin kontrolcü yaklaşımının çocuğun kilosunun artmasına sebep olduğu şeklinde yorumlanmaktadır.[15] Yapılan araştırmalara göre çocukların beslenme alışkanlığı kazanmasında ebeveynlerin besleme stilleri ve uygulamaları da etkili olmaktadır.[16-19] Yapılan araştırma sonuçları da gösteriyor ki ebeveynlerin tutumlarının, çocuğun beslenme alışkanlıklarını doğrudan etkilemektedir.[12-19] Ebeveyn tutumları da duygusal zekâ ile doğrudan ilişkilidir. Yapılan literatür taraması sonucunda, ebeveynlerin besleme stilleri ile çocukların beslenme alışkanlıkları incelenirken, ebeveynlerin tutumları ile duygusal zekâ arasındaki ilişkinin incelenmediği görülmüştür. Bu nedenle bu araştırma planlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

ARAŞTIRMANIN TİPİ

Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı olarak planlanmıştır.

ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini, Hialakent Aile Sağlığı Merkezi bölgesine kayıtlı 3-6 yaş arası çocuğu olan anneler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem büyüklüğünü belirlemek için evreni bilinen örneklem yöntemi ile yapılan hesaplamada, %5 hata payında 0,05 anlamlılık düzeyinde %98 güven aralığında olması için 374 anne alınması gerektiği hesaplanmıştır. Araştırmaya 413 anne dahil edilmiştir. Araştırmaya, tek çocuğu olan anneler dâhil edilmiştir. İki ve daha fazla çocuğu olan annelerin,

önceki çocuklarında yaşamış oldukları tecrübeler, araştırma sonuçlarını etkileyebileceğinden örnekleme dâhil edilmemiştir. Ayrıca araştırmaya çocuklarında beslenme sorunu, metabolik hastalığı ve herhangi bir psikiyatrik hastalığı olmayan anneler dâhil edilmiştir.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI VE VERİLERİN TOPLANMASI

Verilerin toplanmasında; annelerin sosyodemografik özelliklerini belirlemeye yönelik olarak araştırmacı tarafından geliştirilen tanıtıcı bilgi formu, Ebeveyn Besleme Tarzı Anketi (EBTA), Duygusal Zekâ Ölçeği kullanılarak toplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Annenin sosyodemografik bilgilerini ve çocuğun boy, kilo, baş çevresi gibi büyüme değerlerini içeren toplam 13 sorudan oluşan bir formdur.

Duygusal Zekâ Ölçeği: Nicholas Hall tarafından 1999 yılında geliştirilen Duygusal Zekâ Değerlendirme Ölçeği'nin Türkçe güvenirlik geçerliliği çalışmasını, 2000 yılında Ergin yapmış ve Cronbach alfa değerini 0,84 olarak hesaplamıştır.[20] Bu araştırmada, Cronbach alfa değeri 0,95 olarak hesaplanmıştır. Ölçek, toplamda 30 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınan toplam puana göre bireyin; 155 ve daha fazla puan alması yüksek, 130-154 arası puan alması normal, 129 ve daha az puan alması düşük duygusal zekâ düzeyine sahip olduklarını göstermektedir.[20,21] Ölçeğin; "duyguların farkında olma", "duygularını yönetme", "kendini motive etme", "empati" ve "sosyal beceriler" olmak üzere 5 tane alt boyutu vardır.

Ebeveyn Besleme Tarzı Anketi: Wardle ve ark. tarafından geliştirilen EBTA'nın Türkçe güvenirlik geçerliliği, 2010 yılında Özçetin ve ark. tarafından yapılmıştır. Anketin; "duygusal besleme", "yardımcı besleme", "cesaretlendirici besleme", "toleranslı besleme", "sıkı kontrollü besleme" olmak üzere 5 tane alt boyutu vardır.[22]

Duygusal besleme, bir stres durumunda çocuğa yiyecek verilmesi; enstrümantal besleme, yiyeceğin bir ödül olarak kullanılması; cesaretlendirici besleme, çocuğun yemek yemesi için teşvik edilmesi; sıkı kontrollü besleme, çocuğun yediği yiyeceklerin niteliği ve niceliğinin ebeveyn tarafından kontrol edilmesi; toleranslı besleme ise yiyeceğin miktarı ve ne yeneceği kararının çocuğa bırakılması olarak adlandırılmaktadır. Her bir alt boyutun toplam puanları hesaplanmakta; yüksek puanlar, ebeveynlerin belirli bir beslenme tarzını kullanma eğiliminin daha yüksek olduğunu göstermektedir.[23,24]

VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmada, annelerin sosyodemografik özelliklerini gruplandırmak için ortalama ve yüzdelik hesaplamalar yapılmıştır. Duygusal zekâ düzeyi ve alt boyutları ile ebeveyn besleme stilleri arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Annelerin sosyodemografik özellikleri ile ebeveyn besleme stillerini değerlendirmek için bağımsız gruplarda t-testi ve ANOVA testi yapılmıştır. Çocuğun yaşı ile ebeveyn besleme stili arasındaki ilişkiyi belirlemek içinde Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Çocuğun beden kitle indeksi (BKİ) ve EBTA alt boyutları karşılaştırıldığında, tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Sıkı kontrollü besleme ile çocuğun kilosu arasında yapılan istatistiksel test sonucunda saptanan anlamlılığın, hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek için LSD testi yapılmıştır.

ARAŞTIRMANIN ETİK YÖNÜ

Araştırmanın yapılabilmesi için Erzurum Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan (06.07 numaralı) 4.10.2018 tarihinde onam alındı ve Helsinki Deklarasyonu Prensipleri'ne uygun olarak çalışma yürütüldü. Araştırmanın, Hialakent Aile Sağlığı Merkezinde yapılabilmesi için Erzurum İl Sağlık Müdürlüğünden yazılı izinler alındı. Araştırmaya katılacak annelere araştırmaya başlamadan önce araştırmanın yapılma amacı, yöntemi ve araştırmadan ayrılma hakları konusunda bilgiler verilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen verilerin gizli tutulacağı, araştırmaya katılmanın anne ve çocukları için herhangi bir risk taşımadığı, istedikleri zaman araştırmadan ayrılabilecekleri ve katılımın tamamen gönüllülük ilkesine dayandığı annelere açıklanarak, bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

BULGULAR

Araştırmada, Duygusal Zekâ Ölçeği'nin, duyguların farkında olma alt boyutu ile duygusal besleme, cesa-

TABLO 1: Duygusal Zekâ Ölçeği ve Ebeveyn Besleme Tarzı Anketi alt boyutlarının karşılaştırılması (n=374).

	Duygusal zekâ					
	Duyguların farkında olma	Duygularını yönetme	Kendini motive etme	Empati	Sosyal beceriler	Duygusal zekâ genel
EBTA Alt Boyutlar	r değeri p değeri	r değeri p değeri	r değeri p değeri	r değeri p değeri	r değeri p değeri	r değeri p değeri
Duygusal besleme	0,116* 0,018	0,006 0,905	0,14 0,780	0,121* 0,014	0,159** 0,001	0,090 0,066
Enstrümantal besleme	0,110* 0,025	0,034 0,496	0,071 0,148	0,122* 0,13	0,175** 0,000	0,380** 0,000
Cesaretlendirici besleme	0,381** 0,000	0,293** 0,000	0,324** 0,000	0,392** 0,000	0,376** 0,000	0,115* 0,019
Toleranslı besleme	-0,083 0,091	-0,131** 0,008	-0,126* 0,011	-0,052 0,288	-0,047 0,336	-0,106* 0,031
Sıkı kontrollü besleme	0,202** 0,000	0,105* 0,034	0,127** 0,010	0,155** 0,002	0,208** 0,000	0,182** 0,000

*p<0,05; **p<0,01; EBTA: Ebeveyn Besleme Tarzı Anketi.

retlendirici besleme, yardımcı besleme, sıkı kontrollü besleme düzeyinde pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Empati alt boyutu ile duygusal besleme, cesaretlendirici besleme, yardımcı besleme, sıkı kontrollü beslemede pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Duygusal Zekâ Ölçeği genelinin, yardımcı besleme, cesaretlendirici besleme, sıkı kontrollü besleme ile anlamlı ve pozitif yönde çok zayıf ilişkisinin olduğu, toleranslı besleme ile negatif yönde anlamlı çok zayıf ilişkisinin olduğu bulunmuştur (Tablo 1).

Araştırmada, annelerin %35,2 düşük, %32,9'unun orta, %31,9'unun yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır. Duygusal zekâ alt boyutlarında ise annelerin, duyguların farkında olma boyutunda en düşük 22,78±6,85, en yüksek 33,38±2,93; duygularını yönetme boyutunda en düşük 16,41±6,30, en yüksek 32,45±3,27; kendini motive etme boyutunda en düşük 17,30±6,33, en yüksek 33,65±2,83; empati boyutunda en düşük 21,91±7,82, en yüksek 32,43±3,21; sosyal beceriler boyutunda en düşük 20,63±6,82, en yüksek 32,65±3,05 puan ortalamasına sahip olduğu bulunmuştur (Tablo 2).

Araştırmada, annelerin duygusal besleme biçimi ile yaş grupları arasında anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulunmuştur (p<0,05). Duygusal besleme alt boyutu 19-24 yaş grubu annelerde daha yüksektir. Diğer alt boyutları arasında anlamlı düzeyde farklılık saptanmamıştır (Tablo 3).

İlköğretim mezunu annelerde duygusal besleme, lise mezunu annelerde toleranslı besleme stilleri istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (p<0,05) (Tablo 3).

TABLO 2: Annelerin duygusal zekâ düzeyleri ve Duygusal Zekâ Ölçek alt boyutlarının değerlendirilmesi.

	Duygusal zekâ					
	Düşük		Normal		Yüksek	
	X±SS	Minimum-Maksimum	X±SS	Minimum-Maksimum	X±SS	Minimum-Maksimum
Duygusal zekâ toplam	99,05±25,72	334-129	142,94±8,19	118-169	163,59±8,53	102-180
Duyguların farkında olma	22,78±6,85	6-34	29,83±3,61	15-36	33,38±2,93	20-36
Duygularını yönetme	16,41±6,30	6-31	26,42±4,83	11-36	32,45±3,27	6-36
Kendini motive etme	17,30±6,33	6-36	28,55±4,29	16-36	33,65±2,83	11-36
Empati	21,91±7,82	6-35	30,08±3,61	20-36	32,43±3,21	20-36
Sosyal beceriler	20,63±6,82	6-33	28,05±4,52	9-36	32,65±3,05	22-36

SS: Standart sapma.

TABLO 3: Anne ile çocuğun sosyodemografik özellikleri ve Ebeveyn Besleme Tarzı Anketi alt boyutlarının karşılaştırılması.

Annelerin özellikleri	n=413 anne	%	Duygusal besleme X±SS	Yardımcı besleme X±SS	Cesaretlendirici besleme X±SS	Toleranslı besleme X±SS	Sıkı kontrollü besleme X±SS
Anne yaş							
19-24 yaş	34	8,2	16,74±5,88	32,97±5,63	10,91±3,48	16,38±4,98	15,00±5,13
25-29 yaş	183	44,4	14,66±5,68	31,93±5,78	10,30±3,80	16,65±3,91	15,60±3,76
30-34 yaş	143	34,6	14,59±4,44	32,44±6,71	10,36±3,47	16,10±3,79	14,94±3,90
35 yaş ve ↑	53	12,8	13,15±4,37	30,19±4,14	9,49±2,77	17,68±2,67	14,89±3,10
Test ve			F=3,36	F=2,21	F=1,26	F=2,26	F=1,02
p değeri			p=0,02*	p=0,09	p=0,29	p=0,08	p=0,38
Eğitim durumu							
İlköğretim	128	31,0	15,91±5,17	10,57±3,38	32,18±5,38	17,06±3,95	15,41±4,65
Lise	112	27,1	14,48±5,05	10,29±3,57	31,64±5,91	17,24±4,02	15,12±4,04
Üniversite	173	41,9	13,73±5,11	10,02±3,65	32,01±6,41	15,77±3,52	15,17±3,03
Test ve			F=6,76	F=0,905	F=0,258	F=6,68	F=0,200
p değeri			p=0,001*	p=0,405	p=0,773	p=0,001*	p=0,819
Çalışma durumu							
Çalışan	201	48,7	13,76±5,06	31,74±6,27	10,01±3,65	15,98±3,66	15,04±3,02
Çalışmayan	212	51,3	15,42±5,19	32,18±5,67	10,51±3,44	17,13±3,95	15,98±4,52
Test ve			t=-3,28	t=-0,75	t=-1,42	t=-3,06	t=-0,97
p değeri			p=0,00*	p=0,45	p=0,16	p=0,00*	p=0,33
Çocuğun özellikleri	n	%	Duygusal besleme X±SS	Yardımcı besleme X±SS	Cesaretlendirici besleme X±SS	Toleranslı besleme X±SS	Sıkı kontrollü besleme X±SS
Çocuğun cinsiyeti							
Kız	209	50,6	14,59±5,05	32,61±6,21	10,25±3,45	16,58±3,78	15,11±3,97
Erkek	204	49,4	14,63±5,33	31,31±5,64	10,29±3,66	16,56±3,93	15,35±3,76
Test ve			t=-0,09	t=2,21	t=-0,12	t=0,05	t=-0,64
p değeri			p=0,93	p=0,03*	p=0,91	p=0,96	p=0,52
Anne sütü alma durumu							
Alan	373	90,3	14,64±5,25	31,87±6,12	10,24±3,57	16,55±3,84	15,09±3,92
Almayan	40	9,7	14,38±4,62	32,88±4,17	10,50±3,33	16,73±3,97	16,50±2,99
Test ve			t=0,30	t=-1,01	t=-0,43	t=-0,27	t=-2,20
p değeri			p=0,76	p=0,31	p=0,66	p=0,79	p=0,03*
Çocuk BKİ durumu							
Çok zayıf	58	14,0	14,98±5,33	30,93±5,42	10,05±3,75	16,07±3,69	14,76±3,21
Zayıf	43	10,4	14,72±4,56	31,40±6,01	10,63±3,52	16,51±3,86	14,07±4,93
Normal	220	53,4	14,21±5,15	32,10±6,59	10,12±3,61	16,55±3,73	15,60±3,68
Şişman	39	9,4	14,15±5,11	32,08±4,06	10,36±3,30	17,54±3,70	16,03±3,75
Çok şişman	53	12,8	16,09±5,58	32,96±4,79	10,77±3,29	16,53±4,56	14,55±4,13
Test ve			F=1,57	F=0,93	F=0,54	F=0,87	F=2,57
p değeri			p=0,18	p=0,44	p=0,71	p=0,48	p=0,04*

*p<0,05; SS: Standart sapma; BKİ: Beden kitle indeksi.

Annelerin çalışma durumu ve duygusal besleme ve toleranslı besleme stili, çalışma durumuna göre anlamlı bulunmuştur (p<0,05). Çalışmayan annelerin duygusal beslenme ve toleranslı besleme alt boyutlarının ortalamaları, çalışan annelerin ortalamalarından daha yüksektir (Tablo 3). Anne sütü alma durumu ile EBTA alt boyutları karşılaştırıldığında, sıkı kontrollü besleme alt boyutu çocuğun anne sütü almasına göre anlamlı bulunurken (p<0,05), diğer alt boyutlarda anlamlı derecede farklılık tespit edilmemiştir. Sıkı kont-

TABLO 4: Çocuğun yaşı ve Ebeveyn Besleme Tarzı Anketi alt boyutlarının karşılaştırılması.

	Çocuk yaşı	
EBTA Alt Boyutları	**r değeri**	**p değeri**
Duygusal besleme	0,00	0,98
Yardımcı besleme	0,06	0,26
Cesaretlendirici besleme	-0,09	0,07
Toleranslı besleme	0,152**	0,00
Sıkı kontrollü besleme	-0,01	0,87

EBTA: Ebeveyn Besleme Tarzı Anketi.

rollü besleme alt boyutu için çocuğu anne sütü almayanların ortalaması, çocuğu anne sütü alanların ortalamasından anlamlı düzeyde daha yüksektir (Tablo 3).

Çocuğun BKİ ve EBTA alt boyutları karşılaştırıldığında, tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre sıkı kontrollü besleme alt boyutunda, çocuğun kilosuna göre istatistiksel olarak anlamlılık tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu anlamlılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için yapılan LSD testine göre farkın şişman olan gruptan kaynaklandığı bulunmuştur (Tablo 3).

Çocuğun yaşı ve EBTA alt boyutları korelasyon analizi ile karşılaştırıldığında; çocuk yaşı ile toleranslı besleme arasında %15,2 düzeyinde pozitif yönlü anlamlı ilişki saptanmıştır ($p<0,05$) (Tablo 4).

TARTIŞMA

Bu çalışmada, annelerin çocuklarını besleme tarzı ile duygusal zekâ ve duygusal zekânın alt boyutları arasında ilişkilerin olduğu belirlenmiştir (Tablo 1). Araştırmada, duygusal zekâsı yüksek annelerin, enstrümantal besleme tarzını kullanmasını duygusal zekânın uzlaşma özelliğiyle; sıkı kontrollü besleme tarzı kullanmasını yönetme özelliğiyle; cesaretlendirici besleme stilini kullanmalarını da iletişim kurma, ikna etme, uzlaşma ve yönlendirme yetenekleri ile ilişkilendirebiliriz. Annelerin duygusal zekâ puanları azaldıkça, toleranslı besleme tarzını seçmelerindeki etken; kendini motive etme ve duygularını yönetmedeki yetersizlikten kaynaklanmış olabilir. Çünkü toleranslı besleme, yiyeceğin miktarı ve ne yeneceği kararının çocuğa bırakılması, beslenmenin kontrolünün çocuğun eline geçmesidir.[20,23,24] Annelerin duygusal zekâ puanlarını gruplayarak alt boyutlarını değerlendirdiğimiz Tablo 2 bulguları da araştırma sonucumuzu destekler niteliktedir. Çünkü duygusal zekâsı düşük olan anneler içinde en düşük puan ortalaması, duygularını yönetme ve kendini motive etmedir. Yine duygusal zekâsı normal olan anneler içinde de duygularını yönetme, en düşük puan ortalamasına sahiptir. Duyguları yönetmede başarısız, motivasyonu düşük olan annelerin toleranslı besleme tarzını kullanmaları ise annelerin, çocukla etkili bir iletişim kuramayıp, ihtiyaç ve sorunlarını anlayamamalarından kaynaklanmış olabilir. Yapılan bir araştırmada, toleranslı besleme tarzını kullanan ebeveynlerin çocuklarının duygularını dikkate aldığı, ancak çocuk ile uygun bağ kurmada problemleri olduğundan bahsedilmiştir.[25] Hoşgörülü ebeveynler, çocuklarına davranışlarında çoğunlukla özgürlükler sağlar ve çocuklarının besin seçeneklerini kısıtlamazlar.[16] Bu kısıtlamanın olmayışı, çocuklarda beslenme sorunlarına sebep olabilir. Bazı araştırmalarda, toleranslı besleme tarzının, artan çocukluk çağı obezitesi ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir.[26] Bu yaş aralığında çocuklara beslenme alışkanlığı kazandırıldığı için çocuk ilerleyen yıllarda da bu sağlıksız beslenme davranışını sürdürebilir.

19-24 yaş grubundaki annelerin duygusal besleme stili anlamlı bulunmuştur (Tablo 3). Araştırmamız, 1 çocuğu olan anneler ile yapılmıştır. Bu nedenle yaşı genç annelerin duygusal besleme stilini kullanma nedeninin, çocuk beslenmesinde annelik deneyimlerinin az olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Çalışkan ve Koç'un yaptığı çalışmada da anne yaşı küçüldükçe, duygusal besleme tarzını tercih ettiklerini belirtmiştir. Araştırmacılar, annelerin duygusal besleme tarzını daha çok tercih etmelerini, deneyimlerinin daha az olması ile açıklamışlardır.[27]

Karayağız Muslu ve ark., ebeveyn besleme tarzı ve etkileyen etmenlerin incelenmesi konulu ve yaşları 24-52 arasında değişen annelerle yapmış olduğu çalışmada, yaşı genç annelerin duygusal stresle baş etmesi ya da bir ödül biçimi olarak çocuğa yiyecek verdiklerini tespit etmiştir.[28] Bu sonuçlar, araştırma bulgularımızla benzerdir.

Annelerin eğitim durumları ve besleme tarzları değerlendirildiğinde; ilköğretim seviyesinde eğitim durumuna sahip annelerin duygusal besleme, lise me-

zunu annelerin ise toleranslı besleme stillerini kullandıkları saptanmıştır (Tablo 3). Karayağız Muslu ve ark.nın yapmış olduğu çalışmada, eğitim düzeyi düşük olan annelerin duygusal stresle baş etmek için çocuğa yiyecek verdikleri bulunmuştur. Araştırma, Karayağız Muslu ve ark.nın çalışması ile benzerlik göstermektedir.[28] Ayrıca annelerin, kendi beslenme stilini çocuğa uyguluyor olabileceği de düşünülebilir.

Çocuğun anne sütü alma durumuna göre sıkı kontrollü besleme tarzının, anne sütü almayanlarda daha çok kullanıldığı bulunmuştur (Tablo 3). Annelerin sıkı kontrollü besleme tarzını kullanmalarında, çocuklarının yaşamın ilk yıllarında yeterince sağlıklı beslenmediklerini düşünmelerinden kaynaklanmış olabilir. Bu nedenle çocukların beslenme düzenini kontrol altında tutarak, eksikliği tamamlamaya çalışmış olabilecekleri düşünülmektedir. Literatürde, anne sütü alma durumu ve EBTA alt boyutları arasındaki ilişkiye dair herhangi bir bulguya rastlanmamıştır.

Çocuğun BKİ düzeyine göre şişman olanlarda, sıkı kontrollü besleme tarzı yüksek düzeyde bulunmuştur (Tablo 3). Benzer şekilde yapılan bazı çalışmalarda, çocuğun kilosu arttıkça cesaretlendirici besleme tarzının azaldığını; endişeli ve kontrollü beslemenin arttığını göstermiştir.[29-31] Webber ve ark. çalışmasında, annenin eğitim düzeyi yükseldikçe kontrollü besleme düzeyinin arttığı, duygusal besleme düzeyinin azaldığı tespit edilmiştir.[5] BKİ'nin yükselmesi ile birlikte annelerin daha kaygılı ve kontrollü besleme tarzı sergilemeleri, çocuklarının sağlıklı bir yaşam sürmeleri için annelerin beslenme konusunda duyarlı oldukları düşünülmektedir.

Çocuğun yaşı ilerledikçe annelerin toleranslı besleme tutumları artmıştır (Tablo 4). Üç yaştan 6 yaşa kadar kontrolün kademeli olarak çocuğa bırakılması olumlu bir yaklaşımdır. Çünkü çocuğun motor gelişimine paralel olarak kendi kendine beslenmenin başladığı bir dönemdir.[32,33] Bu yaş dönemi, çocuğun yemek yeme konusunda motor becerilerinin gelişimi, annelerin çocuklarının yaşının artmasıyla toleranslı beslemenin artmasına neden olduğunu düşündürmektedir.

SONUÇ

Annelerin, çocuğunun beslenme davranışı kazanmasında rol model olması, bunu yapabilmeleri içinde sağlıklı beslenme hususunda yeterince bilgi düzeyine sahip olmalarının yanı sıra annelerin duygusal zekâ düzeylerinin de önemli olduğu görülmektedir. Annelerin duygusal zekâ düzeylerinin artışı enstrümantal besleme, cesaretlendirici besleme, sıkı kontrollü beslemeyi artırırken, toleranslı beslemeyi azalmaktadır.

Çalışmadan elde edilen bulgular ışığında ise ebeveynlere tamamlayıcı beslenmeye geçmeden önce ebeveynlerin hangi besleme stillerine sahip oldukları belirlenmelidir. Çünkü annelerin besleme stilleri, çocuğun gelecekteki beslenme tarzında önemli bir belirleyicidir. Bunun yanı sıra annelerin besleme stillerini belirlerken, duygusal zekâ düzeylerinin belirlenmesin de araştırma bulguları doğrultusunda önemli olduğu görülmektedir. Literatürde, ebeveyn besleme stillerinin yanı sıra ebeveyn besleme stilinde duygusal zekâ yönünden değerlendirilmesi açısında farklı kültürlerde farklı gruplarda yeni araştırmaların yapılması önemlidir.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Fikir/Kavram: *Sibel Öztürk;* ***Tasarım:*** *Sibel Öztürk;* ***Denetleme/Danışmanlık:*** *Sibel Öztürk, Büşra Dolkun;* ***Veri Toplama ve/veya İşleme:*** *Büşra Dolkun;* ***Analiz ve/veya Yorum:*** *Sibel Öztürk, Büşra Dolkun;* ***Kaynak Taraması:*** *Büşra Dolkun;* ***Makalenin Yazımı:*** *Sibel Öztürk, Büşra Dolkun;* ***Eleştirel İnceleme:*** *Sibel Öztürk;* ***Kaynaklar ve Fon Sağlama:*** *Büşra Dolkun;* ***Malzemeler:*** *Büşra Dolkun.*

KAYNAKLAR

1. Mayer JD, Salovey P. Emotional intelligence and the construction and regulation of feelings. Applied and Preventive Psychology. 1995;4(3):197-208. [Crossref]
2. Campbell KJ, Hesketh KD. Strategies which aim to positively impact on weight, physical activity, diet and sedentary behaviours in children from zero to five years. A systematic review of the literature. Obes Rev. 2007;8(4):327-38. [Crossref] [Pubmed]
3. Wardle J. Parental influences on children's diets. Proc Nutr Soc. 1995;54(3):747-58. [Crossref] [Pubmed]
4. Zarnowiecki D, Sinn N, Petkov J, Dollman J. Parental nutrition knowledge and attitudes as predictors of 5-6-year-old children's healthy food knowledge. Public Health Nutr. 2012;15(7):1284-90. [Crossref] [Pubmed]
5. Webber L, Hill C, Saxton J, Van Jaarsveld CH, Wardle J. Eating behaviour and weight in children. Int J Obes (Lond). 2009;33(1):21-8. [Crossref] [Pubmed] [PMC]
6. Parlak A, Çetinkaya Ş. Oyun çocukluğu dönemi obez çocuğun ve ailelerinin beslenme alışkanlıklarının değerlendirilmesi [The nutrition habituals of the obese children and their families during the childhood period]. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi. 2008;11(3):59-68. [Link]
7. Carnell S, Wardle J. Measuring behavioural susceptibility to obesity: validation of the child eating behaviour questionnaire. Appetite. 2007;48(1):104-13. [Crossref] [Pubmed]
8. Vereecken C, Legiest E, De Bourdeaudhuij I, Maes L. Associations between general parenting styles and specific food-related parenting practices and children's food consumption. Am J Health Promot. 2009;23(4):233-40. [Crossref] [Pubmed]
9. Gholamalizadeh M, Entezari MH, Paknahad Z, Hassanzadeh A, Doaei S. The study of association between mother weight efficacy life-style with feeding practices, food groups intake and body mass index in children aged 3-6 years. Int J Prev Med. 2014;5(1):21-8. [Crossref] [Pubmed] [PMC]
10. Johannsen DL, Johannsen NM, Specker BL. Influence of parents' eating behaviors and child feeding practices on children's weight status. Obesity (Silver Spring). 2006;14(3):431-9. [Crossref] [Pubmed]
11. Sleddens EF, Kremers SP, Stafleu A, Dagnelie PC, De Vries NK, Thijs C. Food parenting practices and child dietary behavior. Prospective relations and the moderating role of general parenting. Appetite. 2014;79:42-50. [Crossref] [Pubmed]
12. Wardle J, Sanderson S, Guthrie CA, Rapoport L, Plomin R. Parental feeding style and the inter-generational transmission of obesity risk. Obes Res. 2002;10(6):453-62. [Crossref] [Pubmed]
13. Clark HR, Goyder E, Bissell P, Blank L, Walters SJ, Peters J. A pilot survey of socio-economic differences in child-feeding behaviours among parents of primary-school children. Public Health Nutr. 2008;11(10):1030-6. [Crossref] [Pubmed]
14. Faith MS, Scanlon KS, Birch LL, Francis LA, Sherry B. Parent-child feeding strategies and their relationships to child eating and weight status. Obes Res. 2004;12(11):1711-22. [Crossref] [Pubmed]
15. Costanzo PR, Woody EZ. Domain-specific parenting styles and their impact on the child's development of particular deviance: The example of obesity proneness. Journal of Social and Clinical Psychology. 1985;3(4):425-45. [Crossref]
16. Frankel LA, O'Connor TM, Chen TA, Nicklas T, Power TG, Hughes SO. Parents' perceptions of preschool children's ability to regulate eating. Feeding style differences. Appetite. 2014;76:166-74. [Crossref] [Pubmed]
17. Hennessy E, Hughes SO, Goldberg JP, Hyatt RR, Economos CD. Permissive parental feeding behavior is associated with an increase in intake of low-nutrient-dense foods among American children living in rural communities. J Acad Nutr Diet. 2012;112(1):142-8. [Crossref] [Pubmed]
18. Mitchell S, Brennan L, Hayes L, Miles CL. Maternal psychosocial predictors of controlling parental feeding styles and practices. Appetite. 2009;53(3):384-9. [Crossref] [Pubmed]
19. Pai HL, Contento I. Parental perceptions, feeding practices, feeding styles, and level of acculturation of Chinese Americans in relation to their school-age child's weight status. Appetite. 2014;80:174-82. [Crossref] [Pubmed]
20. Ergin EF. Üniversite öğrencilerinin sahip oldukları duygusal zekâ düzeyleri ile kişilik özelliği arasında ilişki üzerine bir araştırma [Yüksek Lisans Tezi]. Konya: Selçuk Üniversitesi; 2000.
21. Yılmaz Dereli S. Prenatal anne-bebek bağlanması [Prenatal maternal-fetal attachment]. Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi. 2013;10(3):28-33. [Link]
22. Özçetin M, Yılmaz R, Erkorkmaz Ü, Esmeray H. Ebeveyn besleme tarzı anketi geçerlik ve güvenirlik çalışması [Reliability and validity study of parental feeding style questionnaire]. Turk Arch Ped. 2010;45(2):124-31. [Crossref]
23. Boucher NL. Feeding style and a child's body mass index. J Pediatr Health Care. 2016;30(6):583-9. [Crossref] [Pubmed]
24. Lipowska M, Lipowski M, Jurek P, Jankowska AM, Pawlicka P. Gender and body-fat status as predictors of parental feeding styles and children's nutritional knowledge, eating habits and behaviours. Int J Environ Res Public Health. 2018;15(5):852. [Crossref] [Pubmed] [PMC]
25. Olvera N, Power TG. Brief report: parenting styles and obesity in Mexican American children: a longitudinal study. J Pediatr Psychol. 2010;35(3):243-9. [Crossref] [Pubmed] [PMC]
26. El-Behadli AF, Sharp C, Hughes SO, Obasi EM, Nicklas TA. Maternal depression, stress and feeding styles: towards a framework for theory and research in child obesity. Br J Nutr. 2015;113 Suppl:S55-71. [Crossref] [Pubmed]
27. Çalışkan Z, Koç ET. Okul öncesi çocuklarda ebeveyn besleme tarzı ve etkileyen faktörler [Parent nutrition style and affecting factors in preschool children]. Turkiye Klinikleri J Nurs Sci. 2020;12(4):485-95. [Crossref]
28. Karayağız Muslu G, Beytut D, Kahraman A, Yardımcı F, Başbakkal Z. Nutritional style of parents and examination of the effective factors. Turk Arch Pediatr. 2014;49(3):224-30. [Crossref] [Pubmed] [PMC]
29. Kröller K, Warschburger P. Associations between maternal feeding style and food intake of children with a higher risk for overweight. Appetite. 2008;51(1):166-72. [Crossref] [Pubmed]
30. Karp SM, Barry KM, Gesell SB, Po'e EK, Dietrich MS, Barkin SL. Parental feeding patterns and child weight status for Latino preschoolers. Obes Res Clin Pract. 2014;8(1):e88-97. [Crossref] [Pubmed] [PMC]
31. Özer S, Bozkurt H, Sönmezgöz E, Bilge S, Yılmaz R, Demir O. Obezite tanılı çocuklarda yeme davranışının değerlendirilmesi [Evaluation of eating behaviour in obese children]. Çocuk Dergisi. 2014;14(2):66-71. [Link]
32. Kutluay Merdol T. Okul Öncesi Dönem Eğitimi Veren Kişi ve Kurumlar İçin Beslenme Eğitim Rehberi. 2. Baskı. Ankara: Hatipoğlu Basım ve Yayın; 2012.
33. Duyff RL. American Dietetic Association Complete Food and Nutrition Guide. 4th ed. United States America: Houghton Mifflin Harcourt; 2012. [Link]